

Integrerad Barnkonsekvensanalys - fokusområde Söderholmen

Syftet med Stockholms stads metod *Integrerad* barnkonsekvensanalys, är att kartlägga barnens perspektiv på utemiljön genom dialoger för att sedan formulera mål i projekten som ska bidra till att skapa bra närmiljöer för barn i alla åldrar inom Skärholmens stadsdelsnämndsområde.

Integrerad barnkonsekvensanalys enligt stadens process genomförs i fyra steg (enligt figur nedan). I september 2016 tog Stockholms stad fram steg 1, en rapport som beskriver och sammanfattar den dialog som genomförts med barn och unga i stadsdelen samt en inventering av relevanta underlag. Steg 2 är att ta fram ett förslag och analysera det för att klargöra konsekvenser och föreslå åtgärder ut ett barnperspektiv. I slutet av processen genomförs den slutgiltiga konsekvensanalysen, steg 3. Det behöver också inom projektet finnas en plan för hur steg 4, återkoppling, ska genomföras.

1 Dialog & inventering

Den tidiga dialogen med barn och unga är en väsentlig del av arbetet med att fånga upp barnets perspektiv. Dialogen ska ha en bred representation, vara tydlig med vilken typ av delaktighet projektet önskar och redovisa ramarna för påverkansmöjligheter. Även tidsaspekten behöver förklaras tydligt då flera av stadens byggnadsprojekt pågår i tiotals år och många av de barnen som var berörda från början kommer inte att se slutförandet under sin uppväxt.

Dialogen genomförs både med barn och unga (barnens perspektiv) samt med pedagoger, föräldrar, vårdnadshavare och andra vuxna som deltar i barnens utbildning, aktiviteter och fritid (barnperspektivet). Resultatet av den tidiga dialogen och inventeringen redovisas sedan som kartunderlag samt i löpandet text.

Återkoppling: Då staden har långa processer ska den första återkopplingen ske då steg ett, dialog och inventering, är genomförd.

2 Framtagande av förslag

Den sammanställda dokumentationen från steg ett ligger som grund för framtagandet av förslaget för hur området ska växa fram, tillsammans med forskning gällande till exempel miljö och hälsaspekter hos barn och unga. I detta skede arbetas även stadens egna relevanta dokument in.

Förslaget analyseras med utgång i:

Förslaget: Hur ser förslaget ut och hur påverkar det befintlig struktur? Vad tillkommer och vad tas bort?

Konsekvenserna av förslaget: Vilka positiva och negativa konsekvenser leder förslaget till för barnens miljö?

Åtgärder: Vilka åtgärder föreslås – kan de genomföras? Om ej måste det redovisas varför.

3 Konsekvensanalys av slutförslaget

I slutet av processen genomförs den slutgiltiga konsekvensanalysen där slutförslaget utreds ur ett barnrättsperspektiv. Vilka positiva och negativa konsekvenser blir det? Har de frågor och den input som lyfts i steg 1 och 2 beaktats? Hur blev slutresultatet utifrån detta?

Tre huvudgrupper av frågeställningar:

- Miljö och hälsa
- Boende och vardagsliv
- Trygghet och tillgänglighet

I det fall som staden har valt att gå vidare med delar som får märkbara konsekvenser för barn och unga ska förbättrande åtgärder redovisas.

4 Återkoppling

Varje projekt ska ha en tydlig återkopplingsplan där återkopplingen efter steg 1 och 3 tydligt redovisas. En respons som berättar för de som deltog i dialogerna hur det faktiskt blev, vilka tankar som kunde tas vidare och vilka som inte fungerade, med en förklaring om varför och vad som händer nu.

Då staden har långa processer ska återkopplingen ske både då steg ett, dialog och inventering, är genomförd och sammanställd samt på steg tre, slutförslaget. Återkopplingen bör anpassas efter ålder och mognad och den ska vara ärlig och konkret.

Det ska även redogöras för vilka aktiviteter riktade mot barn och unga som har genomförts och vilken typ av delaktighet det har varit. Återkoppling är viktiga steg för demokratiutvecklingen och synliggörandet av barnen i staden.

Steg 2 – framtagande av förslag

Målformulering

Först ska mål, begränsade till ett relevant antal, som förslaget ska eftersträva ur barnens perspektiv och barnperspektivet formuleras. Detta görs gärna tidigt i processen så att målen kan vara med under hela skissprocessen. Underlag till målformulering ska utgå från slutsatser från *Steg 1* (generellt för stadsdelen eller specifika för planområdet) men kan också formuleras utifrån underlag från andra av stadens strategidokument eller forskning om barns behov i staden.

När målen formuleras kan följande aspekter som är viktiga för barn i en stadsmiljö vara av värde att ha i åtanke. Dessa huvudgrupper av frågeställningar utgör utgångspunkt för konsekvensanalysen av slutförslaget.

- *Miljö och hälsa:* Frågor om miljöaspekterna buller, luft, solljus och markföroreningar samt hälsoaspekter.
- *Boende och vardagsliv:* Frågor om tillgång till boende samhällsservice, aktiviteter och platser för alla barn, oavsett till exempel kön, ålder, socioekonomi, etnicitet och funktionsnedsättning.
- *Trygghet och tillgänglighet:* Frågor om stråk, trafik och kommunikationer.

Åtgärder

Utifrån målen formuleras tidiga förslag till åtgärder som skulle kunna bidra till att nå målen. Åtgärderna omhändertas i strukturplanen. Åtgärderna utvecklas i samband med skissprocessen, i vilken även nya åtgärder kan komma att behöva formuleras.

Skissprocessen

Under skissprocessen ska målen och formulerade åtgärder hela tiden finnas med i åtanke när förslag tas fram. Stadsplaneraren ansvarar för att projektets olika konsulter stämmer av mot målen och utvecklar förslaget utifrån att nå målen så långt som möjligt.

Följande steg upprepas flera gånger under processen, kontinuerligt fram till framtagande av färdigt samrådsförslag/strukturplan respektive granskningsförslag:

1. Stadsplaneraren med projektets deltagare stämmer av struktur-/volymförslag mot målen. Kan vara hela eller delar av området och med fokus på specifika frågor, exempelvis: Hur förhåller sig förslaget till de mål som projektet kommit överens om ska gälla för projektet? Hur ser förslaget ut och hur påverkar det befintlig struktur, stadsmiljö m.m.? Vad tillkommer och vad tas bort?
2. Projektet utvärderar vilka konsekvenser som förslaget innebär för barnens miljö, positiva och negativa (ställas mot målen).
3. Eventuella slutsatser från punkt 1 och 2 resulterar i åtgärder och arbetas in i förslaget, exempelvis: Vilka åtgärder föreslås – kan de genomföras? Om ej måste det redovisas varför.

Steg 3 – konsekvensanalys av slutförslaget

Med slutförslaget avses ett klart samrådsförslag (det vill säga förslag till strukturplan) respektive granskningsförslag.

Konsekvensanalysen görs först på samrådsförslaget och därefter på granskningsförslaget. Förslagen utvärderas ur ett barnrättsperspektiv med de överenskomna målen som grund, utifrån de tre huvudgrupperna av frågeställningar (se nedan beskrivna). Vilka positiva och negativa konsekvenser innebär förslaget? Hur har de frågor och den input som lyfts i steg 1 och 2 beaktats och hur blev slutresultatet utifrån detta?

Huvudgrupper av frågeställningar för konsekvensanalys:

- Miljö och hälsa: Frågor om miljöaspekterna buller, luft, solljus och markföroreningar samt hälsoaspekter.
- Boende och vardagsliv: Frågor om tillgång till boende samhällsservice, aktiviteter och platser för alla barn, oavsett till exempel kön, ålder, socioekonomi, etnicitet och funktionsnedsättning.
- Trygghet och tillgänglighet: Frågor om stråk, trafik och kommunikationer.

I de fall som staden har valt att gå vidare med delar som får märkbara negativa konsekvenser för barn och unga ska förbättrande åtgärder redovisas.

Mål för fokusområdet Söderholmen

För Söderholmen har vi gjort ett antal ställningstaganden för skissprocessen, med utgång i steg 1 och projektgruppens gemensamma workshop. Målpunkterna formuleras generella för att kunna gälla för hela området oavsett strukturförslag, men konkretiseras ytterligare under åtgärdsrubrikerna.

Följande mål gäller för fokusområdet Söderholmen (utan inbördes ordning):

Gaturum och gång- och cykelstråk

- Gaturummen och gång- och cykelstråken upplevs trygga och säkra till och från viktiga målpunkter inom Vårberg med fokus både på dygnets ljusa och mörka timmar.

Park och natur

- Det är en nära relation mellan parken och naturen till bostäder, skola och förskola i området. Barnen kan känna sig trygga att ta sig själva till och vara i de olika miljöerna för park och natur.

Lek/aktiviteter och idrott

- Området uppmuntrar barnen både till aktiv rörelse och lugnare aktiviteter.
- Idrottsplatsen upplevs som en självklar funktion med högt nyttjande av de boende i stadsdelen.
- Barnen känner sig trygga att vara själva, utan vuxens sällskap, i de olika miljöerna för lek/aktivitet och idrott.

Skolor och förskolor

- Skolor och förskolor inom planområdet upplevs trygga och har funktionella gårdar som håller en hög kvalitet både vad gäller placering, innehåll och storlek.

Bostadsgårdar

- Bostäderna har gröna, funktionella, attraktiva och trygga gårdar för barn i alla åldrar. Gårdarna är i nära anslutning till bostäderna.

Utifrån målen har några förslag till åtgärder formulerats. Åtgärderna ska ses som ett första sätt att angripa frågan och kommer troligen att revideras i takt med att projektet framskrider och strukturen växer fram.

Åtgärder för fokusområdet Söderholmen

Gaturum och gång- och cykelstråk

Mål: Gaturummen och gång- och cykelstråken upplevs trygga och säkra till och från viktiga målpunkter inom Vårberg med fokus både på dygnets ljusa och mörka timmar.

Åtgärder:

- Skapa flera möjligheter, än det som finns idag, till att röra sig till, igenom och från en plats eller ett område.
- Se till att gaturummen och stråken är väl synliga för omgivningen, t.ex. med bostäder i nära relation.
- Se till att de gående och cyklande barnen har god överblick av gaturummen och längs med stråken.
- Skapa gaturum och stråk som är öppna och tillgängliga att komma till utan blockerande staket eller andra hinder.
- Gatorna och stråken med sin omgivning ska vara väl belysta.
- Se till att gående och cyklande barn har tillräcklig bredd på stråk och ytor att röra sig längsmed.
- Anpassa så korsningar och övergångsställen ökar den upplevda tryggheten för barnen.

Park och natur

Mål: Det är en nära relation mellan parken och naturen till bostäder, skola och förskola i området. Barnen kan känna sig trygga att ta sig själva till och vara i de olika miljöerna för park och natur.

Åtgärder:

- Placera så både bostäder, skola och förskola är nära angränsande till park och naturmark, helst utan bilväg emellan.
- Bevara värdefull natur med karaktärsfulla träd i relation till bostäder, skola och förskola.
- Tillgängliggör så det är lätt för de boende och besökare att hitta till park- och naturområdena.
- Orientera ny bebyggelse med ett öppet sätt mot park- och naturområdena.
- Tydliggör t.ex. med allmänna gångstråk vad hör till privat gård respektive allmän park och natur.

Lek/aktiviteter och idrott

Mål: Området uppmuntrar barnen både till aktiv rörelse och lugnare aktiviteter.

Idrottsplatsen upplevs som en självklar funktion med högt nyttjande av de boende i stadsdelen.

Barnen känner sig trygga att vara själva, utan vuxens sällskap, i de olika miljöerna för lek/aktivitet och idrott.

Åtgärder:

- Planera så skolgården och förskolorna har tillräckligt stora ytor för att omfatta olika typer av mer intensiv och lugn aktivitet.
- Möjliggör för olika typer av aktiviteter och platser på allmän plats i park och naturmiljöer.
- Placera idrottsytorna så de är enkla att nå från flera håll
- Se till att områdets alla utemiljöer både på kvartersmark och på allmän plats är väl synliga från många platser i området.

Skolor och förskolor

Mål: Skolor och förskolor inom planområdet upplevs trygga och har funktionella gårdar som håller en hög kvalitet både vad gäller placering, innehåll och storlek.

Åtgärder:

- Skolan och förskolorna planeras så att de kan nå trafiksäkert och tryggt med kollektivtrafik, gång och cykel.
- Skol- och förskolegårdarna utvecklas så de blir väl synliga och tillgängliga från omgivningen, både direkt från allmän plats och från byggnaders entréer.
- Både skolan och förskolorna ges rimliga storlekar på gårdarna för att kunna omfatta en varierad utemiljö med aktiva områden och lugna platser.
- Spara inom skol- och förskolegårdarna befintlig natur.

Bostadsgårdar

Mål: Bostäderna har gröna, funktionella, attraktiva och trygga gårdar för barn i alla åldrar. Gårdarna är i nära anslutning till bostäderna.

Åtgärder:

- Planera så bostäderna har mark intill byggnaderna för gårdsändamål.
- Eftersträva att fordon t.ex. bilar inte behöver köra in på gård.
- Möjliggör så gårdar kan anläggas med gräs, buskar och träd.
- Möjliggör så gårdar kan anläggas med någon typ av lek/aktivitet och/eller platsbildning.
- Eftersträva att gårdarna möts av gångstråk eller grönyta på allmän plats, inte direkt anslutning till körbana.
- Bebyggelsen placeras och utformas så att gårdarna blir överblickbara och solbelysta.